

Włodzimierz Głodowski

doktor nauk prawnych, Katedra Postępowania Cywilnego WPIA Uniwersytetu
im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego jako pismo procesowe

I. Uwagi wstępne

Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego jako pismo procesowe zawiera skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego jako żądanie rozpoznania sprawy przez sąd powszechny i wydanie merytorycznego rozstrzygnięcia uchylającego wyrok sądu polubownego. Dla określenia wymogów, jakie skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego ma spełniać jako pismo procesowe, oraz dla przebiegu badania tego pisma na wstępnym etapie postępowania przed sądem powszechnym istotne znaczenie ma ustalenie charakteru prawnego skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jako wniosku skierowanego do sądu powszechnego.

Dominujący pogląd doktryny, zarówno przed, jak i po nowelizacji KPC z 2005 r.¹, uznaje skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego za środek mający cechy środka zaskarżenia, podnosząc np., że skarga ta ma cechy podobne do skargi o wznowienie postępowania², ma charakter szczególny – łączy w sobie cechy nadzwyczajnego środka zaskarżenia (skargi o wznowienie postępowania) z powództwem zmierzającym do ukształtowania zmiany stanu prawnego wywołanego wyrokiem arbitrażowym³ – bądź że ma cechy nadzwyczajnego środka odwoławczego, a zarazem samodzielnego powództwa o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego⁴ lub też że stanowi jeden z

---

1 Ustawa z 28.7.2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 178, poz. 1478), uchylająca przepisy dotychczas regulujące problematykę sądu polubownego, tj. art. 695–715 KPC, i wprowadzająca nowe art. 1154–1217 KPC.

2 S. Dalka, *Sądownictwo polubowne w PRL*, Warszawa 1987, s. 138; Ł. Blaszczyk, *Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego*, PS 2005, Nr 2, s. 29; Ł. Blaszczyk, M. Ludwik, *Sądownictwo polubowne (arbitraż)*, Warszawa 2007, s. 266.

3 T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd arbitrażowy*, Warszawa 2008, s. 391.

4 T. Zbiegień, *Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego [w:] Międzynarodowy i krajowy arbitraż handlowy u progu XXI wieku. Księga pamiątkowa dedykowana doktorowi habilitowanemu Tadeuszowi Szurskiemu*, Warszawa 2008, s. 301.

nadzwyczajnych środków zaskarżenia⁵. Uznanie skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego za specyficzny środek zaskarżenia lub środek zawierający cechy środka zaskarżenia powoduje traktowanie skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jako pisma, do którego zgodnie z art. 1207 § 1 KPC odpowiednio stosuje się przepis art. 187 KPC, określający warunki formalne i treść pozwu. Pismo to jednak traktuje się jak środek zaskarżenia, w szczególności gdy chodzi o charakter terminu do jego wniesienia oraz procedury badania wstępnego odnośnie do spełnienia przez nie wymaganych warunków formalnych.

Z przedstawionym poglądem nie można się zgodzić, ponieważ skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego jest wprost i wyłącznie powództwem o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego określonego wyrokiem sądu polubownego⁶. Oczywiście chodzi tutaj o powództwo o ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa, ale wyłącznie poprzez zniesienie stosunku prawnego lub prawa. Wyrok sądu powszechnego uwzględniający skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego jest wyrokiem konstytucyjnym⁷. Ma on charakter wyłącznie kasatoryjny⁸, albowiem sąd powszechny, uznając skargę za zasadną, może wyrok sądu polubownego jedynie uchylić w całości lub części⁹. Stan prawny określony wyrokiem sądu polubownego nie może zatem w ramach postępowania ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego ulec przekształceniu przez utworzenie stosunku prawnego lub prawa bądź zmianę istniejącego stosunku prawnego lub prawa¹⁰. Powództwo o uchylenie w całości lub części wyroku sądu polubownego (zniesienie stosunku prawnego lub prawa) posiada oczywiście swoją specyfikę z uwagi na przepisy szczególne KPC regulujące postępowanie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, co jest rzeczą naturalną w przypadku powództwa o ukształtowanie. Powództwo o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego ma bowiem charakter szczególny, gdyż może być wytoczone tylko w przypadkach przewidzianych w ustawie, a zatem należałoby mówić nie o powództwie o ukształtowanie, a o po-

---

5 A. Zieliński (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, wyd. 3, Warszawa 2008, s. 1684.

6 Tak też K. Piasecki, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do artykułów 1096–1217 KPC oraz aktów prawnych UE regulujących międzynarodowe postępowanie cywilne, t. III, wyd. 4, Warszawa 2007, s. 316; F. Zedler [w:] A. Koch, J. Napierala (red.), Prawo handlowe. Spółki handlowe. Umowy gospodarcze, Kraków 2002, s. 857.

7 T. Ereciński, K. Weitz, *op. cit.*, s. 405.

8 Zob. orz. SN: z 6.1.1961 r., 2 Cr 532/59, PiP 1962, z. 2, s. 346; z 13.12.1967 r., I CR 445/67, OSNCP 1968, Nr 8–9, poz. 149; z 27.6.1984 r., II CZ 67/84, niepubl.

9 T. Ereciński, K. Weitz, *op. cit.*, s. 411.

10 Rodzaje przekształceń stosunku prawnego lub prawa w przypadku powództwa o ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa, zob. W. Broniewicz, Postępowanie cywilne w zarysie, wyd. 8, Warszawa 2005, s. 161 i n.

wództwach o ukształtowanie¹¹ (z których jednym jest skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego). Możliwość pełnego uzasadnienia prezentowanego stanowiska wyklucza zakres niniejszego opracowania, choć elementy tej argumentacji pojawią się w jego dalszej treści.

Wyraźne zaznaczenie charakteru prawnego skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jest niezbędne dla prawidłowego przeprowadzenia dalszych rozważań dotyczących skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jako pisma procesowego. **Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego jako pismo procesowe jest pozwem zawierającym powództwo o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego** – powództwo o uchylenie w całości lub części wyroku sądu polubownego. Zatem w całej rozciągłości pismo to winno być na etapie wstępnym postępowania przed sądem powszechnym I instancji traktowane i badane jako pozew, a nie jako pismo zawierające środek zaskarżenia. Także terminy do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego są terminami do wytoczenia powództwa, a nie terminami do wniesienia środka zaskarżenia.

II. Wniesienie skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego

Analizując problematykę wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, określić należy przede wszystkim krąg podmiotów uprawnionych do jej wniesienia, sąd powszechny właściwy do jej przyjęcia i rozpoznania oraz skutki złożenia skargi w sądzie niewłaściwym do jej rozpoznania. Z wniesieniem skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego wiąże się także zagadnienie dochowania określonych w art. 1208 KPC terminów do jej wniesienia, o czym mowa będzie w dalszej części niniejszego opracowania.

Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego może być wniesiona do sądu powszechnego tylko w formie pisma procesowego. Nie ma tutaj zastosowania art. 466 KPC przewidujący możliwość dokonania tej czynności procesowej przez stronę – pracownika niereprezentowanego przez pełnomocnika zawodowego w sprawie pracowniczey w formie ustnej do protokołu. Przepis art. 1207 § 1 KPC nakazuje odpowiednio stosować art. 187 KPC określający warunki formalne pozwu jako szczególnego pisma procesowego, a nie odwołuje się ogólnie do przepisów o pozwie lub powództwie. Obligatoryjna jest zatem forma pozwu będącego pismem procesowym. Wyklucza to możliwość wytoczenia powództwa ustnie – wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego ustnie do protokołu, z pominięciem formy pisemnej.

Sposób wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego do sądu powszechnego następuje jak w przypadku każdego innego pisma procesowego. Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego może być wniesiona przez bezpośrednie złożenie w biurze podawczym sądu powszechnego bądź wysłanie jej przesyłką skierowaną do sądu. W

---

¹¹ *Ibidem*, s. 162–163.

sytuacji skorzystania z usług polskiego operatora publicznego – w myśl art. 165 § 2 KPC (który ma zastosowanie wobec skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego w zw. z art. 1207 § 2 KPC) – oddanie pisma procesowego w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu. Przepis art. 165 § 3 KPC określa, jako wyjątki, szczególne możliwości złożenia pisma procesowego ze skutkiem doręczenia przez żołnierza, osobę pozbawioną wolności oraz członka załogi polskiego statku morskiego. Natomiast w przypadku skorzystania z usług podmiotu niebędącego polskim operatorem publicznym termin wniesienia skargi jest dniem wpływu skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego do sądu powszechnego.

Zgodnie z treścią art. 1206 § 1 KPC: „Strona może w drodze skargi żądać uchylenia wyroku sądu polubownego (...)”, a zatem **legitymację do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego ma każda ze stron**. W przypadku wystąpienia współuczestnictwa w postępowaniu przed sądem polubownym, niezależnie od charakteru tego współuczestnictwa, legitymacja ta przysługuje każdemu ze współuczestników. Legitymację tę posiadają również następcy prawni danej strony¹² (współuczestnika). Nie ma jej natomiast osoba trzecia, nawet jeżeli jej prawa zostały naruszone wyrokiem sądu polubownego. Według *K. Potrzebowski*¹³ osoba taka, jeśli ma interes prawny w ustaleniu, może na podstawie art. 189 KPC żądać ustalenia, że wyrok sądu polubownego szkodzi jej prawom. Legitymację do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego posiadają również prokurator (art. 7 i 55 KPC), jeśli według jego oceny wymaga tego ochrona praworządności, praw obywateli lub interesu społecznego, oraz Rzecznik Praw Obywatelskich¹⁴ (art. 14 pkt 4 ustawy z 15.7.1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich¹⁵) na prawach przysługujących prokuratorowi, jeżeli według jego oceny wymaga tego ochrona wolności i praw człowieka i obywatela (art. 8 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich). Możliwość wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego nie następuje jednak z uwagi na ich uprawnienia do wnoszenia środków zażalenia na rzecz strony, lecz na skutek ich uprawnienia do wytaczania powództwa na rzecz oznaczonej osoby.

W postępowaniu przed sądem polubownym interwencja uboczna, zarówno samoistna, jak i niesamoistna, jest dopuszczalna, ale wyłącznie za zgodą stron¹⁶. W ramach swoich uprawnień w tym postępowaniu interwenient uboczny (w przypadku braku wiążących postanowień stron lub sądu polubownego w tej materii) zgodnie z art. 79 zd.

---

12 Zob. *A. Zieliński, op. cit.*, s. 1685.

13 *K. Potrzebowski*, Sąd polubowny według KPC, Warszawa 1981, s. 46.

14 Zob. *Ł. Błaszczak, M. Ludwik, op. cit.*; *A. Zieliński, op. cit.*, s. 1685.

15 T. jedn.: Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.

16 Zob. *W. Głodowski*, Interwencja uboczna w postępowaniu ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego [w:] *Mediacja i arbitraż jako sposoby polubownego rozstrzygnięcia sporów*, Poznań 2008 (w druku).

1 KPC może skutecznie dokonywać wszelkich czynności procesowych dopuszczalnych według stanu sprawy. Może zatem również wnosić środki zaskarżenia. Ograniczenie tych uprawnień wynika z art. 79 zd. 2 KPC stanowiącego, że te czynności interwenienta ubocznego (lecz tylko niesamoistnego¹⁷) nie mogą pozostawać w sprzeczności z czynnościami i oświadczeniami strony, do której przystąpił. Przyjmując jednak, że skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego jest powództwem o ukształtowanie, uznać należy, że brak jest uprawnienia interwenienta ubocznego do wnoszenia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, co wynika z braku legitymacji jako osoby trzeciej do dokonania tej czynności oraz braku uprawnień do wytoczenia powództwa na rzecz którejkolwiek ze stron uprzedniego postępowania przed sądem polubownym.

Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego jest powództwem, a zatem jej badanie wstępne następuje jako badanie pisma procesowego – pozwu – co zasadniczo nie upoważnia przewodniczącego tak do badania tej legitymacji, jak i zwrotu pozwu na skutek jej braku. Legitymacja procesowa wnoszącego skargę jest legitymacją procesową wynikającą z przepisów prawa materialnego (art. 1206 KPC). Legitymacja taka określa wzajemną relację stron procesu do przedmiotu sporu¹⁸. Nie jest legitymacją formalną¹⁹ do dokonania czynności procesowej. Wymóg posiadania legitymacji czynnej przez wnoszącego skargę jest przesłanką merytoryczną rozpoznania sprawy. Brak legitymacji procesowej po stronie powodowej (wnoszącego skargę) lub pozwanej (przeciwnika skargi) skutkuje wydaniem wyroku oddalającego powództwo²⁰ – skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego.

Przyjęcie, że skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego jest powództwem o ukształtowanie, powoduje, że wniesienie skargi do niewłaściwego sądu powszechnego nie wywołuje dla wnoszącego skargę ujemnych konsekwencji związanych z uchybieniem terminu do złożenia skargi. Wniesienie skargi do niewłaściwego sądu powszechnego wywołuje skutki procesowe niezależnie od tego, w jakim czasie przekaże skargę sądowi właściwemu, odmiennie niż przy środkach zaskarżenia. Ma to istotne znaczenie w przypadku wątpliwości co do właściwości sądu powszechnego właściwego dla rozpoznania danej skargi zgodnie z art. 1158 § 1 KPC. Stanowisko prezentowane w tej kwestii nie jest jednolite. Pogląd, że wnoszący skargę nie ponosi ujemnych konsekwencji skierowania skargi do niewłaściwego sądu powszechnego²¹, poparł Sąd Najwyższy w wy-

---

17 Zob. P. Telenga [w:] A. Jakubecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz, Kraków 2005, s. 140.

18 Zob. W. Broniewicz, *op. cit.*, s. 94.

19 Por. Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *op. cit.*, s. 271–273.

20 Zob. W. Broniewicz, *op. cit.*, s. 95.

21 Tak Ł. Błaszczak, Skarga..., s. 29.

roku z 13.12.1999 r.²² (dotyczył on dawnego art. 713 KPC, aktualnie art. 1208 KPC), według którego termin do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jest zachowany także wówczas, gdy w terminie skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego została wniesiona do innego sądu niż ten, który byłby właściwy do rozpoznania sporu, gdyby strony nie dokonały zapisu na sąd polubowny. Dominuje jednak pogląd, że termin do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego zostaje zachowany tylko wtedy, gdy skarga wpłynie w terminie do sądu właściwego do jej rozpoznania²³.

III. Badanie wstępne skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego

W doktrynie przyjmowany jest pogląd, że skarga w przypadku negatywnego wyniku badania wstępnego winna być tak jak środek zaskarżenia odrzucona postanowieniem sądu wydanym na posiedzeniu niejawnym²⁴. Nie wskazuje się przy tym, na podstawie jakiego przepisu sąd miałby wydać takie postanowienie będące postanowieniem kończącym postępowanie. Wyjątkiem jest zajęcie stanowiska w tej kwestii przez *K. Markiewicza*²⁵, który jako podstawę prawną wydania postanowienia o odrzuceniu skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego podaje art. 370 w zw. z art. 1207 § 2 KPC, jednak bez uzasadnienia swojego stanowiska. Jednocześnie neguje on przy badaniu wstępnym skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego możliwość zastosowania art. 370¹ KPC, podając, że dla jego zastosowania konieczne byłoby wyraźne odesłanie²⁶.

Ustawodawca nie przewidział dla skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego szczególnego trybu jej badania wstępnego. Nie zawarł również wyraźnego odwołania do któregośkolwiek z przepisów KPC regulujących badanie wstępne jakiegokolwiek ze środków zaskarżenia. Twierdzenie zatem, że można stosować którykolwiek z tych przepisów, jest nieuprawnione. Kodeks postępowania cywilnego przewiduje ogólnie możliwość badania wstępnego każdego pisma procesowego. Przepisem umożliwiającym przeprowadzenie badania wstępnego celem niedopuszczenia do merytorycznego rozpoznania treści pisma procesowego obciążonego istotnymi brakami formalnymi jest art. 130 KPC. Badanie w trybie tego artykułu obejmuje każde pismo procesowe, chyba że przepis szczególny określa odrębny tryb badania wyraźnie określonego kwalifikowanego pisma, co ma miejsce w przypadku środków odwoławczych oraz nadzwyczajnych

---

22 III CKN 478/98, OSNC 2000, Nr 6, poz. 118.

23 Zob. *T. Ereciński, K. Weitz, op. cit.*, s. 407, 408; *K. Markiewicz, Przyjęcie do rozpoznania skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, ADR. Arbitraż i Mediacja 2008, Nr 1, s. 52*; *A. Zieliński, op. cit.*, s. 1689.

24 Zob. *S. Dalka, op. cit.*, s. 89.

25 *K. Markiewicz, op. cit.*, s. 47.

26 *Ibidem*, s. 52.

środków zaskarżenia. Brak wskazania przez ustawodawcę trybu badania wstępnego skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jest zatem istotnym argumentem za uznaniem skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego wprost za powództwo o ukształtowanie, a nie za środek zaskarżenia. Skoro zatem odnośnie do skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego art. 1207 § 1 KPC zawiera jedynie odwołanie do art. 187 KPC określającego warunki pozwu, badanie wstępne skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jako pisma procesowego może nastąpić tylko tak, jak każdego innego pozwu w trybie przewidzianym w art. 130 KPC.

Postępowanie przed sądem powszechnym I instancji, do którego wniesiono skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego, można więc podzielić na etap badania wstępnego skargi, obejmującego jej badanie przez przewodniczącego w trybie art. 130 KPC pod kątem braków formalnych i ewentualnego ich uzupełniania oraz uiszczenia przez wnoszącego skargę stosownej od niej opłaty, oraz etap merytorycznego rozpoznania skargi i wydania rozstrzygnięcia.

Po wejściu w życie ustawy z 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych²⁷, nadającej nowe brzmienie art. 130 KPC oraz dodającej art. 130²–130⁴ KPC, pojawiło się w literaturze twierdzenie, że brakiem formalnym pisma procesowego jest nieuiszczenie należnej opłaty²⁸. Jednak mimo ujednoczenia trybów usuwania braków formalnych pisma procesowego oraz braku stosownej opłaty od tego pisma, to wobec brzmienia art. 130 § 1 KPC: „Jeżeli pismo procesowe nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych lub jeżeli od pisma nie uiszczono należnej opłaty”, przyjąć należy, że brak opłaty nie jest brakiem formalnym pisma procesowego. Ustawodawca w art. 130² KPC przewidział różne warianty obligatoryjności wniesienia opłaty sądowej równocześnie z wniesieniem pisma procesowego, pod rygorem zwrotu lub odrzucenia danego pisma procesowego bez wezwania do uiszczenia opłaty. Przepis art. 130² § 3 nie ma zastosowania do skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego będącego pozwem zawierającym powództwo²⁹.

Zaznaczyć należy, że w przypadku skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, tak jak i przy innych pismach procesowych, obowiązuje zasada, że uzupełnienia braków formalnych pisma procesowego oraz jego należytego opłacenia można żądać pod rygorem zwrotu tylko przed nadaniem skardze biegu, czyli jej doręczeniem stronie przeciwnej³⁰.

---

27 Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.

28 Tak *M. Jędrzejewska* [w:] *T. Ereciński* (red.), *J. Gudowski*, *M. Jędrzejewska*, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze. Część druga. Postępowanie zabezpieczające*, t. 1, Warszawa 2006, s. 336.

29 *W. Głodowski*, *Postępowanie na skutek wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego* [w:] *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Zjazd Katedr Postępowania Cywilnego 28–30.9.2007 r.*, Szczecin–Niechorze, Warszawa 2008, s. 170 (w druku).

30 Zob. post. SN z 22.8.1974 r., II CZ 133/74, Biul. SN 1974, Nr 10, poz. 179.

IV. Elementy obligatoryjne skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jako pisma procesowego

Zgodnie z art. 1207 § 1 KPC do skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego stosuje się odpowiednio art. 187 KPC określający treść pozwu. Przepis art. 187 § 1 KPC oprócz określenia obligatoryjnych elementów pozwu jako kwalifikowanego pisma procesowego zawiera również odesłanie do ogólnych warunków pisma procesowego, i to pierwszego pisma procesowego w sprawie, które pozw musi także spełniać. Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego oprócz jej elementów obligatoryjnych wymienionych w art. 187 § 1 KPC musi spełniać zatem także warunki określone w art. 126, 126¹ i 128 KPC. Odnośnie do warunków formalnych skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jako pozwu nie ma natomiast zastosowania art. 127 KPC, określający warunki formalne pisma przygotowawczego³¹. Ustawodawca używa tutaj określenia „wymogi formalne” (art. 130 § 1 zd. 1 KPC), choć w swej istocie są to warunki konieczne pisma procesowego, które można podzielić na warunki dotyczące formy zewnętrznej tego pisma, jego merytorycznej treści oraz niezbędnych załączników³².

W przepisie art. 1207 § 1 KPC zawarł odwołanie do art. 187 KPC, nie używając określenia, że do skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego stosuje się przepisy o pozwie. Pozwala to na stwierdzenie, że do skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego stosuje się wyłącznie przepis art. 187 KPC. Niedopuszczalne byłoby zatem odpowiednie stosowanie innych przepisów KPC, określających szczególne formy pozwu. Dotyczy to art. 187¹ KPC przewidującego w określonych przypadkach szczególną formę pozwu, jaką jest formularz, oraz art. 187² KPC określającego możliwość wnoszenia w przyszłości pozwu w formie elektronicznej³³.

Sądem powszechnym właściwym do rozpoznania skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego zgodnie z art. 1158 § 1 KPC jest sąd powszechny, który pierwotnie byłby właściwy do rozpoznania sprawy, gdyby strony nie dokonały zapisu na sąd polubowny. Zatem do rozpoznania skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego właściwy może być sąd pracy lub sąd gospodarczy³⁴. Nie ma to jednak wpływu na wymogi formalne

---

31 W. Głodowski, Wymogi formalne skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego [w:] Arbitraż i mediacja. Praktyczne aspekty stosowania przepisów, Rzeszów 2007, s. 115.

32 Zob. K. Kolakowski [w:] K. Piasecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do art. 1–505¹⁴, t. I, wyd. 4, Warszawa 2006, s. 526.

33 W projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy Nr 859) przewidziany jest pozw w formie elektronicznej w ramach elektronicznego postępowania upominawczego, który nie ma oczywiście zastosowania w postępowaniu ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego.

34 T. Ereciński [w:] J. Ciszewski, T. Ereciński (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część czwarta. Przepisy z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego. Część piąta. Sąd polubowny (arbitrażowy), t. 5, Warszawa 2006, s. 361.

skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, ponieważ ma spełniać tylko i wyłącznie wymogi określone w art. 187 KPC. Zatem skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego składana do sądu powszechnego – sądu gospodarczego – nie musi spełniać dodatkowych, określonych w art. 479¹² KPC, wymogów pozwu w sprawach gospodarczych, co potwierdza stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w tej kwestii w uchwale z 4.1.2008 r.³⁵ dotyczącej stanu sprzed nowelizacji KPC z 2005 r., ale mającej w pełni zastosowanie również obecnie.

Można więc przyjąć, że skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego jako kwalifikowane pismo procesowe musi spełniać następujące wymogi formalne³⁶ (zgodnie z kolejnością układu pisma procesowego):

- 1) oznaczenie sądu, do którego jest skierowane, imię i nazwisko lub nazwę stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników (art. 126 § 1 pkt 1 KPC) oraz oznaczenie miejsca zamieszkania lub siedziby stron (art. 126 § 2 KPC),
- 2) określenie wartości przedmiotu sporu (art. 187 § 1 pkt 1 KPC oraz art. 126¹ § 1 KPC),
- 3) oznaczenie rodzaju pisma (art. 126 § 1 pkt 2 KPC),
- 4) dokładne podanie żądania skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego (art. 187 § 1 KPC) oraz osnowę wniosku lub oświadczenia (art. 126 § 1 pkt 3 KPC),
- 5) oznaczenie przedmiotu sporu (art. 126 § 2 KPC),
- 6) przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie (art. 187 § 1 pkt 2 KPC),
- 7) podanie dowodów na poparcie przytoczonych okoliczności (art. 126 § 1 pkt 3 KPC),
- 8) w miarę potrzeby przytoczenie okoliczności uzasadniających właściwość sądu (art. 187 § 2 pkt 2 KPC),
- 9) podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika (art. 126 § 1 pkt 5 KPC),
- 10)wymienienie załączników (art. 126 § 1 pkt 5 KPC),
- 11)załączenie pełnomocnictwa (art. 126 § 3 KPC),
- 12)załączenie załączników (art. 128 KPC).

Podkreślić należy, że wskazanie przez wnoszącego skargę podstawy (podstaw) – przesłanek uchylenia wyroku sądu polubownego – stanowi element obligatoryjny skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego. Nieprzytoczenie przez powoda okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie pozwu (art. 187 § 1 pkt 1

---

35 III CZP 113/07, Biul. SN 2008, Nr 1, o treści: „W postępowaniu ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego toczącym się według przepisów kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu obowiązującym do dnia 15 października 2005 r. w sprawie, która w braku zapisu na sąd polubowny podlegała rozpoznaniu w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych, nie stosuje się art. 479¹² § 1 KPC oraz art. 479¹⁴ § 2 KPC”.

36 Szczegółowe omówienie poszczególnych obligatoryjnych wymogów formalnych skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego zawarte jest w artykule: *W. Głodowski, Wymogi formalne...*, s. 115–123.

KPC) powoduje, że pismo nie jest pozwem³⁷, a zatem także nie jest skargą o uchylenie wyroku sądu polubownego. Taką okolicznością jest podanie choć jednej podstawy skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego spośród podstaw uwzględnianych przez sąd na wniosek (art. 1206 § 1 KPC) lub z urzędu (art. 1206 § 2 KPC). Wnoszący skargę może dalsze podstawy podnosić przez całe postępowanie przed sądem powszechnym I instancji (art. 217 w zw. z art. 1207 § 2 KPC), chyba że sąd określi wnoszącemu skargę termin do podniesienia dalszych podstaw skargi pod rygorem pominięcia później powołanych.

V. Elementy fakultatywne skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jako pisma procesowego

Elementy fakultatywne pozwu – a zatem również skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego – określa art. 187 § 2 KPC. Przepis ten określa te elementy pozwu, które powód może zgodnie ze swoją wolą zamieścić lub nie zamieścić w pozwie bez skutków co do skuteczności jego wniesienia i możliwości wezwania przez sąd (przewodniczącego) do ich uzupełnienia. Nie są one przedmiotem badania sądu na etapie wstępnego badania pozwu i uzupełniania jego ewentualnych braków formalnych, natomiast mogą odgrywać istotną rolę w dalszym postępowaniu i skutkować określonym formalnym lub merytorycznym rozstrzygnięciem sądu. Przepis art. 187 § 2 KPC nie stanowi katalogu zamkniętego, a zatem w pozwie zawarte mogą być także inne wnioski, w przepisie tym niewymienione.

Zgodnie z art. 187 § 2 KPC pozw może zawierać wnioski o zabezpieczenie powództwa, nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności i przeprowadzenie rozprawy pod nieobecność powoda oraz wnioski służące do przygotowania rozprawy, a w szczególności wnioski o: 1) wezwanie na rozprawę wskazanych przez powoda świadków i biegłych; 2) dokonanie oględzin; 3) polecenie pozwanemu dostarczenia na rozprawę dokumentu będącego w jego posiadaniu, a potrzebnego dla przeprowadzenia dowodu, lub przedmiotu oględzin; 4) zażądanie na rozprawę dowodów znajdujących się w sądach, urzędach lub u osób trzecich.

Zabezpieczenie powództwa – roszczenia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego – ustawodawca przewidział w art. 1210 KPC, na mocy którego to przepis sąd na posiedzeniu niejawnym może wstrzymać wykonalność wyroku sądu polubownego. Przyjąć przy tym należy, że zabezpieczenie to może być dokonane przez sąd zarówno na wniosek wnoszącego skargę, jak i z urzędu³⁸. W związku z istnieniem tego przepisu szczególnego nie będą więc mieć zastosowania przepisy ogólne o zabezpieczeniu roszczeń (art. 730 i n. KPC). Z uwagi na specyfikę tego postępowania – postępowania o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego określonego wyrokiem sądu polubownego – niedopuszczalny wydaje się wniosek o nadanie rygoru natychmiastowej wykonal-

---

37 Zob. uchw. SN (7) z 20.4.1970 r., III CZP 4/70, OSNCP 1970, Nr 9, poz. 146.

38 Zob. T. Ereciński [w:] J. Ciszewski, T. Ereciński (red.), Kodeks..., s. 449.

ności wyrokowi sądu I instancji uchylającemu w całości lub części wyrok sądu polubownego. Dopuszczalny jest natomiast wniosek o przeprowadzenie rozprawy pod nieobecność powoda. Brak takiego wniosku w skardze o uchylenie wyroku sądu polubownego przy jednoczesnym braku wniosku pozwanego – przeciwnika skargi o rozpoznanie sprawy – skutkować może (co zależy od uznania sądu) zawieszeniem przez sąd postępowania z urzędu na podstawie art. 177 § 1 pkt 5 KPC. Katalog wniosków, które powód fakultatywnie może zgłosić w pozwie, nie jest katalogiem zamkniętym, a zatem powód może zgłosić w pozwie także inne wnioski odnośnie do wniosków dowodowych z częściowo wymienionych w art. 187 § 2 KPC.

Przepisy regulujące postępowanie ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego przewidują dwa fakultatywne wnioski, które mogą być zawarte w skardze o uchylenie wyroku sądu polubownego. To wniosek z art. 1210 KPC dotyczący wstrzymania wykonalności sądu polubownego. Postępowanie w przedmiocie wstrzymania wykonalności wyroku sądu polubownego jest postępowaniem wpadkowym w ramach postępowania ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, a zatem wniosek ten najwcześniej może być zgłoszony w skardze³⁹. Wnoszący skargę (uprawnienie to przysługuje obu stronom, a więc także przeciwnikowi skargi) może także na podstawie art. 1209 KPC wnioskować o zawieszenie postępowania na czas określony, aby umożliwić sądowi polubownemu ponowne podjęcie postępowania w celu usunięcia podstaw do uchylenia wyroku sądu polubownego (przeprowadzenia postępowania remisyjnego).

Klasycznym wnioskiem powoda niewymienionym w art. 187 § 2 KPC, a z reguły zgłaszanym przez powoda w pozwie, a który to wniosek może być zawarty w skardze o uchylenie wyroku sądu polubownego, jest wniosek o zasądzenie od strony przeciwnej kosztów procesu. Wnoszący skargę może również wnieść o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Możliwe jest także zawarcie w skardze o uchylenie wyroku sądu polubownego wniosku o przypozwanie interwenienta ubocznego. Interwenient uboczny występujący w postępowaniu przed sądem polubownym nie uzyskuje bowiem automatycznie tego statusu w postępowaniu ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego, lecz musi dopiero zaistnieć w tym charakterze w danym postępowaniu przed sądem powszechnym⁴⁰.

VI. Termin do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego

Przepis art. 1208 KPC określa dwa terminy do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego. Pierwszy z nich to termin trzymiesięczny, który został wydłużony w stosunku do dawniej określonego w art. 712 KPC terminu jednomiesięcznego. Ustawodawca wzorował się na art. 34 ust. 3 ustawy modelowej UNCITRAL, także

---

39 Odmienne A. Zieliński, *op. cit.*, s. 1691.

40 Zob. W. Głodowski, *Interwencja uboczna...*

przewidującej termin trzymiesięczny. Zgodnie z art. 1208 § 1 KPC termin trzymiesięczny liczy się od dnia doręczenia stronie wyroku, a jeżeli strona wniosła o uzupełnienie, sprostowanie lub wykładnię wyroku, to wówczas od dnia doręczenia stronie orzeczenia rozstrzygającego o tym wniosku.

Ustawodawca słusznie wprowadził art. 1200 KPC przewidujący w § 1 termin dwutygodniowy dla zwrócenia się przez stronę do sądu polubownego o dokonanie sprostowania lub wykładni wyroku. W przypadku uzupełnienia wyroku sądu polubownego strony obowiązuje również dwutygodniowy termin do złożenia wniosku o dokonanie przez sąd polubowny tej czynności, ale jest on określony w art. 351 § 1 KPC, a ma zastosowanie w przypadku postępowania przed sądem polubownym na podstawie art. 1207 § 2 KPC. Artykuły 350 i 352 KPC dotyczące sprostowania i wykładni wyroków nie przewidują natomiast terminów do złożenia przez stronę stosownego wniosku. W przypadku braku art. 1200 § 1 KPC mogłoby dochodzić do nadużyć poprzez dowolne wydłużanie momentu początkowego biegu terminu trzymiesięcznego do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego.

W przypadku gdy skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego oparta jest na podstawie określonej w art. 1206 § 1 pkt 5 (gdy wyrok uzyskano za pomocą przestępstwa albo podstawą wydania wyroku był dokument podrobiony lub przerobiony) lub pkt 6 (gdy w tej samej sprawie między tymi samymi stronami zapadł prawomocny wyrok sądu), termin trzymiesięczny do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego liczony jest od dnia, w którym strona dowiedziała się o tej podstawie (art. 1208 § 2 zd. 1 KPC). W tej sytuacji następuje ograniczenie możliwości wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego kolejnym terminem – pięcioletnim, liczonym od dnia doręczenia stronie wyroku sądu polubownego (art. 1208 § 2 zd. 2 KPC).

W doktrynie dominują poglądy⁴¹ oscylujące wokół stwierdzeń, że termin trzymiesięczny jest terminem procesowym, ustawowym, a zatem nie może być przywracany ani skracany, ale istnieje możliwość jego przywrócenia na zasadach ogólnych. Część autorów stwierdza nadto, że w razie niezachowania tego terminu skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego należy odrzucić postanowieniem⁴². Odmienne zdanie prezentuje *K. Piasecki*⁴³ uznający, że termin trzymiesięczny do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego ma charakter terminu prekluzyjnego i nie podlega przywróceniu. Termin natomiast pięcioletni powszechnie uważany jest za termin prekluzyjny⁴⁴.

---

41 Zob. *Ł. Błaszczak, M. Ludwik, op. cit.*, s. 271; *T. Ereciński, K. Weitz, op. cit.*, s. 406; *K. Markiewicz, op. cit.*, s. 48; *R. Morek, Mediacja i arbitraż (art. 183¹–183¹⁵, 1154–1217 KPC). Komentarz, Warszawa 2006*, s. 272.

42 Zob. *Ł. Błaszczak, M. Ludwik, op. cit.*, s. 271; *T. Ereciński, K. Weitz, op. cit.*, s. 406; *R. Morek, op. cit.*, s. 272.

43 *K. Piasecki, op. cit.*, s. 1210.

44 Zob. *Ł. Błaszczak, M. Ludwik, op. cit.*, s. 271; *T. Ereciński, K. Weitz, op. cit.*, s. 406; *K. Markiewicz, op. cit.*, s. 48.

Uważam, że oba terminy określone w art. 1208 KPC są terminami materialnoprawnymi, są to bowiem terminy do wytoczenia powództwa o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego określonego wyroku sądu polubownego. Nie są to jednak terminy przedawnienia roszczenia o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego. Podział terminów ograniczających dochodzenie roszczeń ma charakter dychotomiczny: na przedawnienie i terminy zawite – prekluzyjne⁴⁵. Konstrukcja przedawnienia łączy się zawsze z określeniem „roszczenie przedawnia się”, a skoro w art. 1208 KPC brak takiego określenia, to mamy do czynienia z terminami zawitymi – prekluzyjnymi⁴⁶.

Ma to znaczenie dla analizy wymogów formalnych skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jako pisma procesowego i postępowania obejmującego badanie wstępne tego pisma. Brak wskazania i udowodnienia przez wnoszącego skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego nie jest brakiem formalnym tej skargi i nie podlega badaniu na tym etapie postępowania przed sądem powszechnym, a wnoszącego skargę nie można wzywać do uzupełnienia skargi w tym zakresie. Kwestia zachowania terminu do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego podlega badaniu dopiero w ramach merytorycznego badania powództwa. W przypadku przedawnienia roszczenia jego uwzględnienie przez sąd następuje wyłącznie na zarzut pozwanego, natomiast terminy do wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego są terminami zawitymi, prekluzyjnymi, i ich uwzględnienie następuje z urzędu, co nie oznacza zwolnienia wnoszącego skargę od ciężaru udowodnienia (art. 6 KC) nieprzedawnienia roszczenia o uchylenie wyroku sądu polubownego – zachowania terminu do wniesienia skargi.

Upływ terminu zawitego, prekluzyjnego, prowadzi do wygaśnięcia objętego prekluzją prawa, natomiast kwestia dopuszczalności analogicznego stosowania do prekluzji przepisów o przedawnieniu bądź stosowania instytucji nadużycia prawa (art. 5 KC) jest przedmiotem licznych doktrynalnych rozbieżności.

ABSTRACT

An action for setting aside an arbitral award, as a court paper, has to contain certain mandatory formal elements. Nevertheless, it can also contain elements that are facultative. An action for setting aside an arbitral award has to be lodged to a competent state court in a prescribed time limit and it has to be lodged by an entitled entity. Failing to meet these requirements results in certain legal consequences. The state court conducts a preliminary examination of the court paper in order to establish whether the aforementioned formal requirements are met.

---

45 B. Kordasiewicz [w:] Z. Radwański (red.), System Prawa Cywilnego. Prawo cywilne – część ogólna, t. 2, Warszawa 2008, s. 532.

46 *Ibidem*, s. 534.

The author submits, that an action for setting aside an arbitral award is, by its legal nature, in fact a claim for reshaping a right or a legal relationship enclosed in a qualified court paper, namely a statement of claim. Based on this submission, the author conducts an analysis of an action for setting aside an arbitral award as a court paper. The author's assumption that an action for setting aside an arbitral award is in fact a claim for reshaping a right or a legal relationship affects the legal nature of the time limits for filing an action set out in Article 1208 of the Code of Civil Procedure. In the author's opinion these time limits are substantive by their legal nature.